

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Bestuurskundige berichten januari 1989

Jurriëns, J.; Kakebeeke, A.; Kleiboer, M.; Post, L.; Steensma, H.

Citation

Jurriëns, J., Kakebeeke, A., Kleiboer, M., Post, L., & Steensma, H. (Eds.). (1989). Bestuurskundige berichten januari 1989. *Bestuurskundige Berichten*, 4(1). Retrieved from <http://hdl.handle.net/1887.1/item:3233139>

Version: Publisher's Version

License: [Creative Commons CC BY-NC-ND 4.0 license](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Downloaded from: <http://hdl.handle.net/1887.1/item:3233139>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

TE 6580

BESTUURSKUNDIGE BERICHTEN

1989
1 JANUARI

Dep. van Ned.
07 FEB. 1989
Publikaties KB

IN DIT NUMMER:

SCHEIDEN DOET LEIDEN; HET AFSCHEID
VAN PROFESSOR VAN BRAAM.
BIG BIL-FAMILY: EEN TERUGBLIK OP DE
FAMILIARITEIT BINNEN HET BIL-BESTUUR.

INHOUD

BESTUURSKUNDIGE BERICHTEN

ISSN: 0920-5772

3^e jaargang, nummer 1. Een uitgave van de Bestuurskundige Interfacultaire Vereniging Leiden. Verschijnt 4x per jaar.

Redactie

Joris Jurriëns, Annelies Kakebeeke, Marieke Kleiboer, Lenneke Post, Hans Steensma.

Medewerkers aan dit nummer

Michiel Nicolaas van der Hargh, Frank Neumann, Jouke de Vries.

Redactieraad

Mw. M.L.Gevers-Breusers, dhr. D.Kap-horst, Jenneke Arink, Joris Jurriëns.

Cover design

Randi van der Toorn-Vrijthoff

Druk

Werkvoorzienigsschap Zuid Kennemerland Haarlem.

Advertenties

Joris Jurriëns, tel.079-212957

Redactie-adres

BB, Rapenburg 59, 2311 GJ Leiden, tel.071-275554

Abonnementen

BIL-leden en donateurs ontvangen B.B. gratis. Voor niet-leden bedraagt de abonnementsprijs f 16,- (4 nummers). Over te maken op bankrek.nr.56.65.22.373 t.n.v. 'B.B. abonnement' of op giro 9013 van A.B.N. Leiden o.v.v. 'B.B. rek. nr. 56.65.22.373; abonnement'.

Deze uitgave is mede tot stand gekomen dankzij de Raad van Organisatie-Adviesbureaus.

Sandra Knops heeft de redactie verlaten. De redactie bedankt haar voor de vele uren die zij in de tot stand koming van het blad gestoken heeft.

AFSCHEID

Nadat ik mij zojuist door wind en weer naar huis heb begeven, in mijn achterhoofd het witte vel papier, dat ik nog vol dien te schrijven, pak ik een biertje en zet mij aan mijn bureau. Ik blader het periodiek door en merk tot mijn niet geringe verbazing, dat minstens de helft van uw lijfblad gevuld is met 'fare well stories'.

Zo nemen we op bladzijde zes afscheid van professor van Braam, die pas recentelijk zijn groene handboek voltooide.

Toen ik zo'n drie jaar geleden te horen kreeg dat je zowel descriptief als prescriptief bezig moet zijn in je vakgebied, was dit lijvige werkje nog slechts in syllabus-vorm verkrijgbaar.

En als we verder bladeren dan neemt Mariëtte Glim op pagina elf afscheid van de vakgroep als eerste Leidsche doctorandus in de Bestuurskunde en trekt het (maatschappelijk) veld in (en wie weet komt zij Roel daar nog eens tegen).

Hoewel de verkiezing van het nieuwe B.I.L.bestuur duidelijk in de schaduw stond van haar equivalent om het presidentschap in de V.S. krijgt zij in dit medium meer aandacht, middels een terugblik op de familiariteit binnen het inmiddels gedechargeerde bestuur en middels een impressie van de desbetreffende A.L.V.

En als het aan onze gastauteur Frank Neumann ligt zullen we ook afscheid moeten nemen van onze vertrouwde politieke partijen in een nieuw Europa daar een initiatief geboren is op dat terrein.

Me dunkt dat de gevestigde politieke belangen daar ongetwijfeld een ander idee over hebben, dus een reactie wordt verwacht!

Evenals vele andere nieuwe ontwikkelingen, die voort kunnen vloeien uit een afscheid. En daarover hopen wij U zeer speedig te berichten, maar vooraleer wensen wij U een inspirerend 1989 toe.

Namens de redactie,
Joris W.P. Jurriëns

- 3 Redactioneel
- 4 In gesprek met Amerika: Twee Amerikanen over verschillen in het onderwijs-systeem, Ruud Lubbers en hamburgerrecepten.
- 6 Scheiden doet Leiden: Het afscheid van professor van Braam.
- 7 Praag: Lenneke Post geeft een impressie van een centraal geplande excursie.
- 9 IDE: Frank Neumann meent dat de bestaande politieke partijen de Europese integratie niet kunnen invullen.
- 11 Stuurman op de grote vaart: De eerste doctorandus in de Bestuurskunde krijgt een college achteraf.
- 12 Heel even maar overpeinsde Michiel Nicolaas van der Hargh de internationalisering van Bestuurskunde.
- 13 Big BIL-family: Een terugblik op de familiariteit binnen het BIL-bestuur.
- 14 De algemene ledenvergadering: De militanten gekooid en het bestuur gewisseld.
- 15 Aangeschoten proza: Jouke de Vries bespreekt het meest recente boek van Kuypers en Mak.
- 17 Mededelingen

Foto voorkant: B.I.L.bestuur '88-'89. Van boven naar beneden: Jenneke Arink, Peter de Kruyk, Caro van der Lijcke, Erik Duijsman, Rian Vogels, Henk de Jong en Petra van der Kemp.

IN GESPREK MET AMERIKA

De Verenigde Staten zijn het grote voorbeeld. Tegenwoordig tel je niet mee als je er niet bent geweest. Dit geldt ook voor bestuurskundestudenten. Een uitwisselingsprogramma met de Bloomington University maakt kennismaking mogelijk met de praktijk van de Nieuwe Wereld.

Zo een kennismaking kost al gauw x-duizend gulden en is slechts weggelegd voor de 'happy few'. B.B. zit voor een dubbeltje op de eerste rang en brengt verslag uit van een theegesprek met twee Indiana's op bezoek in Leiden.

Beide Amerikanen gedragen zich voorbeeldig.

Julie(27) en Dennis(25) zijn 'graduate students' Public Administration aan de Bloomington University, Indiana. Nog maar net uit de 'States' wordt naar hun mening gevraagd over 'Laiden': "Het is hier gezellig klein. Vooral de markt is geweldig. Alles is spotgoedkoop. En niet te vergeten, de mensen zijn real nice", roepen ze in koor.

Welnu, we vinden elkaar aardig. Het gesprek kan echt beginnen.

Pratende over het onderwijssysteem in Leiden signaleert Julie 'grote verschillen': "Bij ons speelt onderlinge competitie een grote rol. De uitkomsten van een tentamen worden bijvoorbeeld eerst met elkaar vergeleken voordat er cijfers worden bepaald. Het eindcijfer weerspiegelt dus altijd een relatieve prestatie. Ons systeem nodigt dan ook niet uit om dictaten of samenvattingen met elkaar uit te wisselen. Je zou wel gek zijn! Zeker als je weet dat je gemiddeld een 7,5 of hoger moet halen om in het programma te blijven".

Dennis: "Jullie doen veel opdrachten samen. Dat had ik al gemerkt bij de Nederlandse studenten in Bloomington. Die kiezen allemaal hetzelfde vak en maken bij toerbeurt aantekeningen. De Amerikaanse studenten zijn veel meer op zichzelf."

"De noodzaak om zelf naar college te gaan is bij ons veel groter, omdat er belangrijke en onmisbare informatie wordt overgedragen", vult Julie aan.

Even kijken de twee Nederlandse gesprekpartners elkaar met gemengde gevoelens in de ogen. Jaloezie en scepsis. Zou prof. Daalder zijn manier van college geven dan toch in de V.S. hebben opgedaan? En, wat blijven het toch individo's!

Het gesprek kabbelt verder langs serieuze en gezellige topics. Zo gaan er chocolatechips, hamburgerrecepten, presidentskandidaten en ene Ruud Lubbers, die een autokraker achterna snelt, over tafel. "Die man zouden ze bij ons president maken. We'd love him!".

Over politiek gesproken: Zijn jullie op een of andere manier bij de politiek betrokken?

Dennis: "Van huis uit ben ik geïnteresseerd in politiek. Ik volg de actualiteit in de krant en op t.v. Verder ga ik stemmen, maar bij een demonstratie zul je mij niet zien."

Julie: "Het gaan werken bij de overheid beschouw ik als een politieke daad. Onder politiek versta ik dan een manier om dingen te veranderen. De basis voor mijn huidige studie heb ik gelegd als 'undergraduate' in de politieke wetenschappen. Dus voel ik mij er enigszins bij betrokken."

Elke zichzelf respecterende (d.i. het Leerboek kennende) lezer stelt vervolgens de volgende vraag, eerste jaars mogen het opzoeken:

Hoe zit dat nu eigenlijk met dat 'spoils-system'?

Julie reageert verbaasd: "Dat 19^e-eeuwse systeem bestaat al lang niet meer. Het is niet efficiënt ervaren mensen in te wisselen voor nieuwlichters. Natuurlijk worden er nog steeds bepaalde ambten bij verkiezing vervuld en er vinden ook politieke benoemingen plaats. Het verschilt per staat. In het algemeen is er eerder sprake van een 'merit-systeem' en krijgen ambtenaren juist memo's zich verre van de politiek te houden."

big issue

Vooruitstrevend als wij hollanders denken te zijn betreden wij het terrein van de positieve discriminatie. Dat het antwoord niet geheel in de lijn van onze verwachtingen ligt, valt dit keer niet te wijten aan onze gebrekkige kennis van het engels. Het adjectief 'positief' heeft niet als gevolg dat er gesproken wordt over de achterstand van de vrouw ten opzichte van de man, maar brengt de discussie linea recta op het spoor blank versus zwart. Nu ja, wij zijn flexibel en veranderen de volgorde op ons vragenlijstje.

"Discriminatie is een big issue. All men are equal, maar de praktijk wijst anders uit. Ik vind het erg moeilijk over dit onderwerp te praten. Ik wil heel voorzichtig en genuanceerd overkomen", formuleert Julie haar twijfels. In een poging toch wat dieper op de problematiek in te gaan, vat Julie het probleem samen onder 'attitude'. Zij denkt dat de verhouding tussen blank en zwart vooral een kwestie is van 'houding'. Dennis verwijst nog naar de rol die de 'history' in deze speelt. History rijmt op slavery.

Even doorvragen over het positieve: "Ik geloof niet dat er een speciaal beleid bestaat dat er op gericht is om voorrang te verlenen aan vrouwen boven mannen.", zegt Julie, "En bovendien zou het wettelijk discriminerend zijn om specifiek vrouwen uit te nodigen om te solliciteren in die m/v-advertenties."

92

Wat lezen jullie zoal in Amerikaanse kranten over Nederland en Europa? Dennis: "Ik heb voor het eerst over Holland gehoord in verband met de treinkapingen in de zeventiger jaren. En tegenwoordig lees ik over het fileprobleem".

Julie: "Er wordt steeds meer aandacht geschonken aan de E.C., de Europese Gemeenschap. In Amerika wordt het proces van economische eenwording nauwlettend gevolgd. 1992 is een belangrijk jaar!"

Vraag een willekeurige Nederlander wat '92 voor hem of haar betekent en het zal antwoorden dat het dan toe is aan een nieuwe kleuren t.v. om eerst het E.K.-voetbal en vervolgens de Olympische Spelen in Barcelona te volgen. Geen domme jongens, die Indiana's.

De thee is op. De verslaggeving stopt. Het gesprek gaat verder...

THE END

Hans Steensma & Annelies Kakebeke

scheiden

doet

leiden

Met een hoorcollege in een goed-gevuld Groot Auditorium nam professor van Braam op 30 september afscheid van 'zijn' Leidse bestuurskunde.

In zijn rede ging van Braam na hoe onze bestuurskundige kennis omtrent de nederlandse ambtenaren zich na het verschijnen van zijn dissertatie in 1957 heeft ontwikkeld en welke verschijnselen sindsdien onderwerp van bestuurskundig onderzoek zijn geweest.

Daartoe had hij twee 'ordentelijke' vragen geformuleerd die als volgt luiden:

a. Is onze bestuurskundige kennis omtrent structuur en functioneren van het ambtelijk apparaat, omtrent ambtelijk gedrag en bureaucratie in Nederland sinds 1957 toegenomen?

Zo ja in welke zin.

b. Wat weten we, empirisch bestuurskundig gesproken, eigenlijk van de nederlandse ambtenaren? Nu, in vergelijking met de periode dat ik mijn dissertatie schreef?

ambtenarij

Het eerst dat van Braam opvalt is dat de bestuurskunde zich niet systematisch heeft beziggehouden met het fenomeen ambtenaren. De aandacht van de bestuurskunde heeft zich beperkt tot

de volgende drie hoofdgebieden. In de eerste plaats is dat de herkomst, recrutering en carrière van de ambtenaren. Vervolgens kan het tweede hoofdgebied worden aangeduid met 'politisering' en 'ambtelijke macht'. De toename van de empirisch gefundeerde kennis, iets waar hij gedurende zijn gehele rede op bleef hameren, is op dit gebied aanmerkelijk minder dan op het voorgaande. Het derde hoofdgebied duidde hij aan met trefwoorden 'ambtelijke organisatie', 'ambtelijk gedrag', en 'cultuur'. De belangstelling voor deze onderwerpen is vooral onder invloed van de bezuinigingen sterk toegenomen.

Maar, "hoe ambtenaren zich werkelijk gedragen weten wij slechts uit een beperkt aantal onderzoeken". Ten opzichte van 1957 zijn we volgens hem wat betreft onze wetenschappelijke kennis omtrent verschijnselen van bureaucratie, ambtelijk gedrag en ambtelijke cultuur niet zo heel ver gevorderd.

Kritiek op ambtenaren is volgens hem in de eerste plaats politieke kritiek. De recente parlementaire enquêtes, de A.B.P. en de Walrusaffaire kunnen als illustratie dienen voor de tendens dat de laatste jaren ministers zich in het openbaar tegen hun eigen ambtenaren keren.

empirie

Vervolgens gaat van Braam in op de kwaliteit van het bestuurskundig onderzoek over de nederlandse ambtenarij, dat in de laatste veertig jaar verschenen is. Hij constateert ten eerste dat grote delen van de ambtelijke wereld vrijwel buiten de bestuurskundige discussie en het bestuurskundig onderzoek zijn gebleven. Als voorbeelden draagt hij aan dat er sinds 1957 geen empirische studies over lagere en middelbare ambtenaren zijn verschenen en dat ook gemeente-ambtenaren buiten beschouwing zijn gelaten. Ten tweede signaleert hij in de bestuurskundige literatuur nogal wat 'impliciete vooroordelen, onbewezen stellingen en voor-wetenschappelijk taalgebruik'. Uitspraken over bijvoorbeeld het vermeende risicomijdend gedrag van ambtenaren mogen van hem in een politieke vergadering gedaan worden, maar zij mogen niet 'door toga en baret van een onverdiend prestige worden voorzien'.

PRAAG

Praag, de stad met de vele torentjes, de Karlsbrug, zijn schitterende gebouwen. Praag, hoofdstad van Tsjechoslowakije. een Oostblok land met nagenoeg het zelfde cultuurpatroon als West-Europa. Voor de tweede wereldoorlog een industrieel hoog ontwikkelde staat. Een democratie die niemand kon onderdrukken. Na de tweede wereldoorlog een dictatuur. Praag, de stad van de BIL-excursie.

Er zijn ook nieuwe ontwikkelingen maar er wordt te weinig aandacht besteed aan het empirisch onderzoek en de toetsing van de hypothesen.

Hoogerwerf wordt aangehaald om de conclusie te onderbouwen dat er méér empirisch onderzoek nodig is: "Empirisch onderzoek naar de positie van ambtenaren in Nederland is schaars. Maar zo mogelijk nog schaarser is empirisch onderzoek naar gedragingen van ambtenaren, naar opvattingen van ambtenaren en naar opvattingen over ambtenaren. Wetenschappelijk onderzoek waarin de rol van ambtenaren centraal staat, is in Nederland tot nu toe niet verricht."

Marcel Veenswijk & Annelies Kakebeeke

de nieuwe wijken van Praag reden. "Dit flatgebouw is in 1984 gebouwd. Helaas is er weinig groen en geen speelplaatsje voor de kinderen." De architect gaf toe er zelf ook niet te willen wonen. Grote, grauwe betonnen blokkendozen. Door het arbeidstekort in Tsjechoslowakije hebben mensen wat te eisen bij een nieuwe baan: een nieuwe flat. Hele wijken worden uit de grond gestampt om aan deze vraag te kunnen voldoen. Maar vaak moet de kwaliteit er onder leiden.

Leuk, weer in de bus te hebben gezeten, over planning zijn we alleen niets wijzer geworden.

Wel interessant was een lezing door een wetenschapper die zichzelf kritisch noemde. Nu is het in het Oostblok altijd moeilijk te beoordelen in hoeverre iemand vrij is om te zeggen wat hij wil. Hij bepaalde de onderwerpen waarover gesproken werd. De meest veilige dus. Hij besprak uitvoerig het sociale zekerheidsstelsel. Het klonk mooi. Iedereen heeft récht op werk. Een vrouw mag twee jaar voor haar kind zorgen, daarna kan ze probleemloos terug keren naar haar oude beroep. Dat er in het Westen werkloosheid is vindt hij schandelijk. Mensen hebben werk en de sociale contacten die dat met zich meebrengt nodig. Op de vraag of de talrijke mensen die de straat vegen misschien ook satisfactie en zelfverwerkelijking kennen verzekerde hij ons met een geheimzinnige ondertoon in zijn stem, dat deze mensen ergens voor gestraft worden.

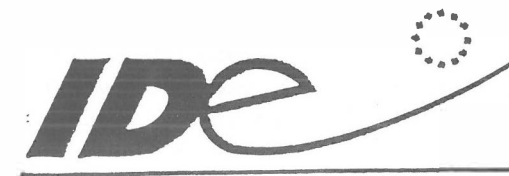
Herhaaldelijk vragen naar de Praagse lente en augustus 1968 heeft geen zin. Als hij die kwestie zou moeten uitleggen zou hij vijf dagen beschikbaar moeten hebben. Tsjechoslowakije was toe aan een verandering; er móest iets gebeuren. De Russische inval was op dat moment de enige juiste oplossing. Een inval van Rusland? Juist nu de bevolking te kennen gaf dat het wél een communistisch regiem wilde, maar dan met een menselijker gezicht? Het kan er bij ons niet in. Het wordt afgedaan met de mededeling dat Nederlanders altijd al fel zijn geweest op deze kwestie, maar dat zij de situatie in Oost-Europa niet voldoende kunnen inschatten.

Zij moeten niet proberen te bepalen wat het beste is voor Tsjechoslowakije. Onze discussieleider voelde zich aangevallen. Hoe zat dat met onze criminaliteit en drugsproblematiek? Tsjechoslowakije kent dat soort negatieve sociale fenomenen niet, door zeer uitgebreide contrôle op het individu. Deze contrôle is nodig in het belang van het systeem. Het collectief gaat boven het individu. (Hoe het komt dat om acht uur 's avonds al het bier op is, vragen we maar niet.)

We bezoeken ook nog Theresienstad. Een voormalig fort, dat in de tweede wereldoorlog als concentratiekamp is gebruikt. In de voorlichtingsfilms van de Nazies voor het Rode kruis had Theresienstad de voorbeeldfunctie van het concentratiekamp waar het allemaal wel meeviel. Voetbalwedstrijden tussen de SS en de gevangenen, voor iedereen een bezoek aan de kapper. Het was allemaal maar fictie; in werkelijkheid zat men met zijn zestigen opgesloten in hokken van vier bij vier. En werd men gedwongen vrienden af te straffen.

De laatste dag winkelen leert ons dat ook in Praag mensen in de rij staan om een winkel in te mogen. En bezorgt ons het genante gevoel dat je hier als West-Europeaan alles kunt kopen wat je wilt, en mensen ontzettend blij kunt maken met een metrokaartje van acht cent.

Lenneke Post

*Iniciativa por una Democracia Europea
Iniziativa per una Democrazia Europea
The Initiative for a European Democracy
Initiatief voor een Europese Democratie
Initiative pour une Démocratie Européenne
Initiative für eine Europäische Demokratie*

Regelgeving op Europees niveau is een langdurig en moeizaam proces. Toch worden burgers en instanties in de lidstaten vaak nog verrast, wanneer ze in concrete situaties daadwerkelijk worden geconfronteerd met Europese regelgeving. Vragen die dan opkomen zijn: Wie heeft die regels nu eigenlijk opgesteld? Is er geen inspraak geweest?

Op dit moment kan worden gesteld dat het overgrote deel van de Europese regelgeving op ondemocratische wijze tot stand komt, althans ondemocratisch in de directe zin van het woord. De, uit benoemde ambtenaren bestaande, Europese commissie, het bureaucratisch apparaat van de Europese Gemeenschap, geeft in veel gevallen de aanzet tot regelgeving en houdt zich bezig met het ontwikkelen, voorbereiden en uitvoeren van beleid. In de raad van ministers worden de beleidsbeslissingen genomen, meestal nadat ze zijn voorgekauwd door de vertegenwoordigingen van de lidstaten bij de EG, een soort ambtelijke voorportalen op Europees niveau. Het Europees parlement heeft slechts de bevoegdheid om de ministerraad te adviseren over de te nemen besluiten, en heeft dus niet het recht op initiatief. Slechts onder beperkte voorwaarden heeft het parlement het recht op amendement. Verder kan het parlement de commissie naar huis sturen bij gebleken onzorgvuldigheid en de begroting van de commissie op sommige posten verhogen (maar geen nieuwe posten creëren). Het parlement heeft alleen niet de middelen om haar (beperkte) bevoegdheden waar te kunnen maken. Er is nu al een enorme achterstand in de advisering. Besluitvorming op Europees niveau is dus slechts op zeer indirecte wijze democratisch: de (niet-gekozen op basis van een Europees programma) ministers van de lidstaten worden gecontroleerd door hun nationale parlementen en, en het direct-gekozen Europees parlement heeft enkele beperkte

Door Frank Neumann

bevoegdheden, die het echter niet waar kan maken door een gebrek aan middelen. Een gevolg van de beperkte democratische controle en de inspraak van het parlement is, dat de resultaten van Europese besluitvorming op de burgers van de lidstaten een vervreemdend effect hebben. De regels gelden, maar de wijze waarop ze tot stand zijn gekomen, en door wie ze bedacht zijn, is onduidelijk. Intussen rolt het bureaucratisch apparaat verder. Het is nu immers pas goed op gang gekomen. Iedere week vaardigd de commissie honderden richtlijnen uit voor de uitvoering van Europees beleid. Nationale multi-nationals ontdekken te laat dat hun beschermde positie er door wordt aangetast, en in het kader van "1992" wordt het bedrijfsleven gestimuleerd zich op Europees vlak te manifesteren terwijl de regelgeving voor arbeidsomstandigheden en kartelrecht achterblijft.

Als we geen Europa willen van enkele grote bedrijfsconglomeraten, dat bestuurd wordt door een centralistisch ambtenarenapparaat in Brussel, dan moet er binnen afzienbare tijd iets veranderen. Maar hoe? De huidige partijen in het Europees parlement zijn niet echt Europees te noemen. Zij zijn allen georganiseerd op nationale basis, en doen op grond daarvan ook aan de verkiezingen mee. Bijvoorbeeld de Europese socialisten voor Nederland die al honderd jaar schijnen te bestaan (waarom horen we nu pas dat ze bestaan) en de Nederlandse Europese Liberalen.

Het is niet waarschijnlijk dat de huidige nationale Europese partijen in een debat over overheveling van bevoegdheden van nationaal naar Europees niveau ook daadwerkelijk vóór zullen stemmen (lippen-dienst wordt natuurlijk wel bewezen). Dan zullen ze worden teruggefloten door de nationale partijen waaraan ze zijn verbonden. De invloedssfeer van die partijen zal immers beperkt worden als er overheveling van bevoegdheden naar Europees niveau zal plaatsvinden. Daarbij zitten ze in het parlement om nationale belangen te behartigen. Wat het Europese parlement ten minste nodig heeft is een partij op een echt Europese basis, onafhankelijk van nationale partijen.

idee

Enkele jaren geleden besloot een groep jongeren, die actief waren in een Europese Studentenbeweging, om IDE (Initiatief voor een Europese Democratie) op te richten, een eerste ècht Europese politieke beweging. Het hoofddoel van IDE is, om te komen tot een democratisch geïntegreerd Europa, en dan vooral op het gebied van Economie, Buitenlandse politiek, Milieu en Defensie. Voor deze beleidsgebieden is het ineffectief en inefficiënt om te denken aan organisatie en uitvoering op het niveau van de nationale staten. IDE is georganiseerd op lokaal- en Europees niveau. Beleidsbeslissingen in de IDE-

organisatie worden genomen door de Agora, de verzamelde bijeenkomst van de lokale IDE-vestigingen. Het Dageelijks Bestuur bestaat uit ongeveer 15 personen, waarin minstens 7 verschillende nationaliteiten zitting moeten hebben.

IDE wil zich niet laten indelen in het gebruikelijke links-rechts continuüm, maar probeert een verzameling te zijn van verschillende denkrichtingen, om zo te komen tot vernieuwende standpunten op Europees niveau. Het gedetailleerde partijprogramma zal nog nader worden bepaald op een partijcongres begin december, waarbij alle lokalen (afkomstig uit Toulouse, Barcelona, Parijs, Munchen, Den Haag, Brussel, Londen, Madrid, Utrecht etc.) aanwezig zullen zijn.

Door te bewijzen dat het mogelijk is om zonder banden met nationale partijen politiek te bedrijven op Europees niveau, hoopt IDE navolging te stimuleren. Kortom IDE biedt een echt Europees programma, op Europees niveau tot stand gekomen. Natuurlijk is het niet zo dat IDE een wondermiddel wil zijn voor alle Europese problemen. Zij tracht in elk geval wel vanuit een echt Europees perspectief het doel van een democratisch geïntegreerd Europa dichterbij te brengen. IDE zal in juni 1989 meedoen aan de Europese parlementsverkiezingen in Frankrijk, Duitsland, Nederland, Italië, België en Spanje op basis van hetzelfde programma.

Jazzcaté *the Duke*
Oude Singel 2
Leiden 071 - 121972

Elke dag live jazz

Impresariaat - Bemiddeling voor orkesten.

STUURMAN OP DE GROTE VAART

Lenneke Post

Leiden heeft zijn eerste drs. in de Bestuurskunde: Mariëtte Glim.

Alle begin is moeilijk. Zo ook de eerste uitreiking. Prof. Rosenthal struikelt en valt bijna van de spreekstoel. Prof. Van Braam weet niet goed welke papieren voor Mariëtte zijn en welke hij nu zelf behoort te houden. Nervositeit alom. Voor Mariëtte is de uitreiking, zoals Van Braam het uitdrukt, een soort college achteraf. Drie hoge meneren die haar toespreken...

Meneer Jansen van het College van Bestuur in Leiden bijt de spits af. Hij meent dat Bestuurskunde ná in de kinderschoenen te hebben gestaan, de pubertijd heeft overgeslagen en nu volwassen is. Hij verzekert ons dat de Leidse bul méér dan een daalder waard is. Dat biedt perspectieven!

De heer Wagenaar, decaan van de faculteit der Sociale Wetenschappen, gaat in op de problematiek van de 'kundes'. Vaak wordt de 'kundes' verweten dat zij te veel HBO en te weinig wetenschappelijk zijn. Iets is een wetenschap als de grondslagen bij het wetenschappelijk onderzoek liggen. Het is daarom belangrijk om bij een kunde als Bestuurskunde, mensen met wetenschappelijke ervaring en belangstelling binnen te halen en de studenten ook zeer nauw bij het onderzoek te betrekken.

Meneer Kotman is directeur van het organisatie-adviesbureau Berenschot. Hij heeft zelf Bestuurskunde gestudeerd toen dit nog geen eigen studie was. Het woord Bestuurskunde op zijn bul moest in het latijn worden opgezocht. Het werd 'Stuurman op de Grote Vaart'.

Kotman is van mening dat de overheid nu in discrediet staat bij veel mensen. De kritiek op het Openbaar Bestuur is de laatste tijd sterk toegenomen. Hier ligt dus een mooie taak voor de Bestuurskundige: het bestuurlijk functioneren verbeteren. Kotman biedt ons een profiel aan van de overheidsmanager, die zou moeten voldoen aan een bepaald pakket basiseisen. Bovendien moet hij zich enkele vaardigheden en inzichten eigen maken. Een Bestuurskundige moet het leuk vinden zich te vereenzelvigen met het Openbaar Bestuur. Hij moet zorg willen dragen voor het sturen en regelen van de samenleving. Hij moet maatschappelijke problemen willen oplossen.

De Bestuurskundige moet inzien dat er naast eisen van de organisatie politieke eisen zijn. De overheidsorganisatie zit in een politiek systeem, gebonden aan politieke waarden en normen. Binnen de grenzen van deze normen en waarden zullen de beslissingen moeten worden genomen. Een Bestuurskundige moet daarom volgens Kotman een neus voor politieke waarden hebben. Een overheidsmanager moet tevens praktisch zijn. Hij moet weten hoe hij de zaken zo goed mogelijk op kan lossen. Als een Bestuurskundige deze zaken niet inziet, is hij gedoemd te falen, waarschuwt Kotman. Niet iedereen kan Bestuurskunde tot een goed einde brengen. Velen hebben wel de cognitieve bagage, maar zijn niet in staat deze in de praktijk toe te passen. "Langs de weg staan bloemen, niet iedereen is in staat er kransen van te maken."

De bul wordt uitgereikt. De plechtigheid is afgelopen. Tijden het koffiedrinken scharen toekomstige drs-en in de Bestuurskunde zich rond de heer Kotman. Wie wil niet via Berenschot het schip varende houden?●

column

heel even maar

Heel even maar, ben ik van plan geweest deze column in het engels te schrijven. Ik had al een pakkende kop klaar: 'Public administration Leyden goes international'. Waarom ben ik uiteindelijk teruggekomen op dit voornemen? Later in het verhaal zal het U duidelijk worden.

Uit deze introducerende zinnen valt af te leiden dat ik met U van gedachte wil wisselen over de 'internationalisering' van de Leidse bestuurskunde. Het buitenland lokt bestuurskundigen als vliegen naar de stroop. Het maakt niets uit of we het over de wetenschappelijke staf of studenten hebben. Zo was half bestuurskundig Leiden aanwezig bij de uitreiking van het ere-doctoraat aan Pérez de Cuéllar (Pérez voor intimi) in de Pieterskerk. Pérez (in het Leidse uit te spreken als Perrès) heeft zijn faam als meester van de stille diplomatie volledig waargemaakt: hij was naar verluid niet te verstaan. Spreken we hier slechts over een op zichzelf waardevol stukje universitaire folklore, bij bestuurskunde gaan we aanzienlijk verder in onze liefdesverklaring aan de internationalisering. Waar ik ook ga of sta overal spreekt men over het aanhalen van de banden met het buitenland. Nederland schijnt te klein te zijn geworden voor onze dynamische vakgroep. Geïnspireerd door het magische jaar van de Europese eenwording (1992) gaan we ons het komend jaar op het Erasmus-programma storten. Uitwisseling met top-universiteiten als van Bologna, Leuven en Aarhus ligt binnen handbereik. Is dit project slechts tot Europa beperkt op een veel groter

Door Michiel Nicolaas van der Hargh

plan ja zelfs een mondiale schaal beweegt zich het uitwisselingsprogramma met de School of Public and Environmental Affairs van de universiteit van Indiana in de 'good old' U.S. of A. Dit zogeheten S.P.E.A.- (spreek uit speeaa) programma vormde de eigenlijke aanleiding tot het voornemen zoals neergelegd in de eerste zin. Voor diegenen die nog niet zo goed op de hoogte zijn met S.P.E.A. wil ik een en ander in het kort uitleggen. Elk jaar wordt zo'n 25-tal Leids/Rotterdamse bestuurskunde-studenten door een zogeheten 'Board of selection' uitgekozen om verdeeld over twee groepen naar de V.S. te gaan. Op dit ogenblik verblijft een groep in Bloomington (de belangrijkste campus) onder de bezielende leiding van Jos Raadschelders die conform het internationaliserings-jargon de titel van 'visiting director' heeft meegekregen. Het is overigens aardig op te merken dat het programma alleen directeuren kent en geen medewerkers. We zijn bestuurskundigen of niet. Maar dit terzijde. De universiteit van Indiana stuurt op haar beurt ongeveer een zelfde aantal studenten naar Nederland. Twaalf Amerikanen zijn momenteel in Leiden aanwezig. Vandaar mijn oorspronkelijke gedachte om als een geste deze column in het engels te schrijven. Internationalisering heeft wel iets aanstekelijks. Dit zeg ik in alle eerlijkheid en zonder enig cynisme: de V.S. lokt me wel. Waarom heb ik het toch niet gedaan? Het antwoord moet luiden: de eerstejaars-introductie in het Groot-auditorium. Wat wil het geval. Omdat ik toch weinig te doen had, ben ik

daar maar naar toegegaan. Een columnist dient voeling te houden met de basis. Bovendien levert zo'n gebeurtenis altijd wat inspiratie op. Ik ben niet in mijn verwachtingen teleurgesteld. Nu bedoel ik niet de inhoud van het gezegde. Ook dat was leuk. Nee wat mij bij die bijeenkomst trof, was dat elk van de sprekers de aanwezige Amerikaanse studenten in het engels probeerde te verwelkomen. Het was een aardig gebaar, want van de rest verstonden ze toch geen bal. Maar op een gegeven moment kreeg ik het idee aanwezig te zijn bij een wedstrijd 'hoe verwelkom ik in het engels'. Ik moet zeggen de kwaliteit was hoog. Dit gold in het bijzonder

voor de voorzit(s)ter van de B.I.L. en de vertegenwoordig(st)er van het mentoraat. Dit is deste opmerkelijker omdat bij de selectie van studenten voor Bloomington geklaagd werd over de engelse taalvaardigheid van de Nederlandse studenten. Hoe het ook zij ik kreeg toch het idee dat het allemaal wat 'overdone' was. Ik blijf daarom maar in het nederlands schrijven; als tegenwicht.

Yours truly,

(M.N. van de H.)

big B.I.L. - family

1987/1988

Studentikoos, superbe, swingend sociaal-wetenschappelijk en... serieus. Dat zijn de kenmerken van de karakteriseringen van het duurzame samenlevingsverband, dat zich in het verenigingsjaar 1987/1988 op het KOL had gezeteld.

B.I.L. Mater Amabilis de Beukelaar stond aan het hoofd van het bestuurskundig matrimonium. Als mentrix in het middelpunt zwaaide zij de scepter en behoedde zij de B.I.L.-belangen. Pater Familias Alexander bevoogde zijn B.I.L.-kroost door alles buitengewoon secuur in de B.I.L.-boeken te benoemen en daarnaast een gedeelte van de B.I.L.-briefwisseling te behartigen. Tante Quaeatrix Zeestraten zorgde

zorgvuldig voor de pecunia van het B.I.L.-budget en was qualitate qua quite well op haar qui vive. B.I.L.-boeken directeur Duijsman behartigde met dedicatie en gedecideerd de B.I.L.-bibliotheek van de familie. Broer Van Bemmelen bemiddelde daar waar het de binnenlandse uitstapjes van het gezin betrof en besteedde aandacht aan B.I.L.-bloesen en blazers. Zusje Sørensen wist met savoir-faire onze sjaars te scharen in de B.I.L.-school. Jenneke Junior had veel jolijt in het organiseren van haar job en het aangaan van jarenlange jumelages.

Lieve B.I.L.-familieleden, vele malen dank voor de geborgenheid, gein, gezelligheid en het geslaagde, georganiseerde gezinsleven! Jullie nakomelingen zullen hun B.I.L.-best doen de familietraditie op dezelfde voet voort te zetten!

Het B.I.L.-bestuur 1988/1989.

Door de Redactie

Voor de thuisblijvers, "De BB vervult een belangrijke P.R.-functie voor de B.I.L." Aldus luidt een zinsnede in het jaarverslag 1987-1988. Op de algemene ledenvergadering (ALV) aanwezige redactieleden worden verrast met een chateau 'sirope sur la bouche' 1985. Voor bewezen diensten. Klap, klap, klap.

In het redactielokaal rinkelt de wekker P.R.PRprrprt: Oh ja, het (lezers)Publiek moet op de hoogte gehouden van de Relaties. Persvrije impressies over democratisch wisselen, ereleden en bloemen.

Maandag 24 oktober j.l. gaat de geschiedenis in als 'Rooie Maandag'. Een zowel ter linker als ter rechter zijde ontluikende Leidse bek probeert door te dringen in het lijdzame Leidse B.I.L.-wereldje. Leden van de Bestuurskundige Interfacultaire vereniging Leiden roeren zich als nooit tevoren. Waar in voorgaande jaren het geronselde bestuur klakkeloos werd 'gekozen', was nu de roep om democratie hoorbaar. Twintig jaar na dato staan er binnen de vereniging mondingen op die willen ageren tegen de op zijn minst ondoorzichtige wijze van verkiezen van B.I.L.-bestuursleden.

"Hoe wordt je eigenlijk lid van het B.I.L.-bestuur?" willen zij weten. Is er sprake van verkiezing of van handje-klap in rokerige achterkamertjes? Moet je je P hebben gehaald en de secretaresse mogen tutoyeren?

De ALV bereikt een turbulent hoogtepunt. Er vliegen vertrouwde termen over tafel. Legitimiteit, participatie, democratie. Het spook van uitstel van decharge waart door het 'sGravensteen. Het zittende bestuur pareert de kritiek met het wapen van voldoende kennis over het statuut en huishoudelijk reglement. Even dreigt er anarchie, maar dan schakelt het geheime wapen zich zelf in. Ere-lid Waalkens, toevallig werkzaam op de Vakgroep Bestuurskunde, weet de plotselinge energieuitbarsting te vatten in een formele procedure. Zo wordt er slechts een commissie ingesteld die zich op de zaak gaat werpen. De militanten worden gekooid en onder toezicht geplaatst van de ALV.

Met een snelle hamerslag wisselt het bestuur. Zuchtende routine maakt plaats voor grimlachende onervarenheid. Klap, klap, klap. Enigszins verbaasd moet de ALV vaststellen dat er geen bloemen, geen pen met inscriptie, ja zelfs geen bedankje af kan. Toppunt van altruïsme of valse bescheidenheid? Geachte aanwezige De Vries, (overigens) ook ere-lid, had hier graag zijn stilzwijgen willen doorbreken. Misschien bereidt hij alvast een show voor komend jaar voor.

De vergadering loopt hobbelig ten einde. In Barera wordt er getoost op de goede afloop. Tot besluit nodigt de redactie lezers met een oplaaiende gemoedsrust uit hun gevoelens aan het papier toe te vertrouwen. Zij wil hierbij graag een spreekbuis zijn in de hoop dat bundeling van zulke gevoelens een injectie moge zijn in het zitvlak van het B.I.L.-bestuur.

Voor wat, hoort wat. Santé.

aangeschoten - PROZA

J. de Vries

Paul Kuypers en Geert Mak publiceerden onlangs een boekje getiteld, "Aangeschoten wild. Over macht, moraal en politiek". De auteurs geven hun visie op een aantal recente gebeurtenissen binnen het openbaar bestuur. "Het parlementaire jaar 1987/88 zal de geschiedenis ingaan als een jaar van regen, mist en rotte affaires. 1987 was het jaar van de bouwsubsidie-enquête, van de bosbouwfraude, van het Stopera-debacle, van de visserijfraude, van de affaires Braks en Deetman, van de paspoortenkwestie. 1988 zou het jaar worden van de kwestie Van Eekelen, van de sabotage van de nieuwe Grondwet, van de onttroning van staatssecretaris Van der Linden, van een PvdA die zich compromitteert in een Stopera-affaire, van een minister van onderwijs die verklaart dat hij het kabinetsbeleid eigenlijk niet meer ziet zitten, maar die toch blijft, van de conflicten tussen Kamer en regering die geen botsingen meer genoemd kunnen worden, maar slechts aanvaringen langszij."

Kuypers en Mak concentreren zich daarna op een zestal affaires. Verschillende politice hebben volgens de auteurs "geblunderd". Desondanks bleven deze politici, zij het als aangeschoten wild, functioneren. (Van Aardenne, Van Houwelingen, Braks, Deetman etc.) "Zesmaal aangeschoten wild, en verder niets. En op straat en in de tram begonnen parabellen rond bestuur, politiek en staatsrecht te veranderen en te verharderen."

De aandacht van de auteurs voor deze affaires is begrijpelijk en het boek bevat een paar rake constatering. Het blijft echter bij opmerkingen die in het geheel niet worden uitgewerkt. Terwijl de auteurs de mond vol hebben over parlementaire enquêtes is het opmerkelijk dat het boek geen enkele verwijzing naar de rapporten van de enquêtecommissies kent. Wat overblijft is een pathetisch taalgebruik.

Een paar voorbeelden van overdreven taalgebruik:

- "There is something rotten in the state of Holland". (2x)

- "En zo werd inderdaad alles in de regenachtige winter van 1988 langzaam een pot nat."

- "(...) de ontakeling van het parlement."

- "Dat is de macro-chaos waar de Nederlandse politiek de komende jaren mee geconfronteerd zal worden en waar ze zich een weg in zal moeten zoeken." (Macro-chaos, hoe verzin je het!)

Misschien hebben de auteurs voor deze stijl gekozen om er zeker van te zijn dat de boodschap overkomt. Het is alleen spijtig dat een aantal zaken over de ministeriële verantwoordelijkheid en het functioneren van ambtenaren niet wordt uitgewerkt. Waarom geen hoofdstuk gewijd aan een, afgezien van het taalgebruik, interessante vraag die door de auteurs op pagina 39 naar voren wordt gebracht. "Dat is mooi gezegd, maar de vraag is natuurlijk: waarom klontert de politieke soep vandaag? De eerste factor die daarbij een belangrijke rol speelt is tijd. Niets doet zoveel compromitteren, niets doet zoveel klonteren als tijd. De auteurs wijzen er daarna terecht op dat processen die op dit moment worden veroordeeld, jarenlang als volstrekt normaal werden aanvaard."

TENTAMENUITSLAGEN

De auteurs laten zich leiden door het boek "Tales of a New America" van de sociaal-econoom Reich. Kuypers en Mak schenken in navolging van deze Amerikaan aandacht aan de politieke cultuur. Volgens de schrijvers komen in vrijwel elke politieke cultuur vier basisthema's voor. Een daarvan handelt over "The rot at the Top". Het is een mythe over de kwaaddaardigheid van regerende elites. Misschien is deze constatering van Kuypers en Mak juist en is dit (het gekonkel in Den Haag) een populair beeld onder de bevolking. Het is echter de vraag of auteurs die bezorgd zijn over de toekomst van "de democratie" zich kunnen veroorloven een dergelijk beeld te versterken. Kritiek ten aanzien van het functioneren van het parlement en het ambtelijk apparaat is mogelijk, maar een dergelijke ongenueanceerde aanval is niet op zijn plaats. Het zal het functioneren van het parlement en het ambtelijk apparaat eerder verzwakken dan versterken.

Het cultuurpessimisme van de auteurs kan nog worden geïllustreerd met de slotalinea van het boek. "Het gaat in deze jaren niet meer alleen om het voortbestaan van de natuur die bedreigd wordt. Het gaat ook om het voortbestaan van de politiek en de cultuur, met andere woorden: om het voortbestaan van het menselijk zelfrespect." (Het jaar 2000 nadert, de ondergang is nabij!) Conclusie: de auteurs schenken terecht aandacht aan een aantal affaires binnen het politieke en bestuurlijke systeem. Kuypers en Mak baseren zich daarbij op Reich die zij vreemdgenoeg op p.10⁴ lijken te bewonderen door zijn koele en zakelijke analyse. Kuypers en Mak zijn er zelf niet in geslaagd een nuchtere analyse te maken. Zij laten zich meeslepen door emoties en poneren stellingen met een kracht waarvan zelfs Regilio Tuur zou schrikken.

Wie was er nou aangeschoten?

-Kuypers, P. en Mak, G., (1988), "Aangeschoten wild." Over macht, moraal en politiek. De Balie, Amsterdam

BELGISCH CAFÉ

't Gerecht

'een café met eetmogelijkheden'

Lokhorststraat 19, Leiden
tel. 071-131186

PROPEDEUSE

HERTENTAMEN M&T A+B

N=19
voldoende 68%
onvoldoende 32%

ECONOMIE

N= 73
voldoende 53%
onvoldoende 47%

BASISDOCTORAAL

INLEIDING SOCIOLOGIE

N= 22
voldoende 55%
onvoldoende 45%

DE VERANDERENDE SAMENL.

N=21
voldoende 19%
onvoldoende 81%

INLEIDING BESTUURSKUNDE

N= 92
voldoende 46%
onvoldoende 54%

HERTENTAMEN DE VERANDERENDE SAMENL.

N=21
voldoende 82%
onvoldoende 18%

HERTENTAMEN POLITICOLOGIE 1

N=17
voldoende 65%
onvoldoende 35%

HERTENTAMEN POLLITIEKE THEORIEEN

N=13
voldoende 85%
onvoldoende 15%

HERTENTAMEN POLITICOLOGIE 2

N=9
voldoende 33%
onvoldoende 67%

HERTENTAMEN STATISTIEK

N=17
voldoende 71%
onvoldoende 29%

HERTENTAMEN POLITICOLOGIE 2

JBW EN KEUZEVAKKERS

N=20
voldoende 45%
onvoldoende 55%

HERTENTAMEN BESTUUR EN BESTUURSPROCESSEN

N=24
voldoende 62%
onvoldoende 38%

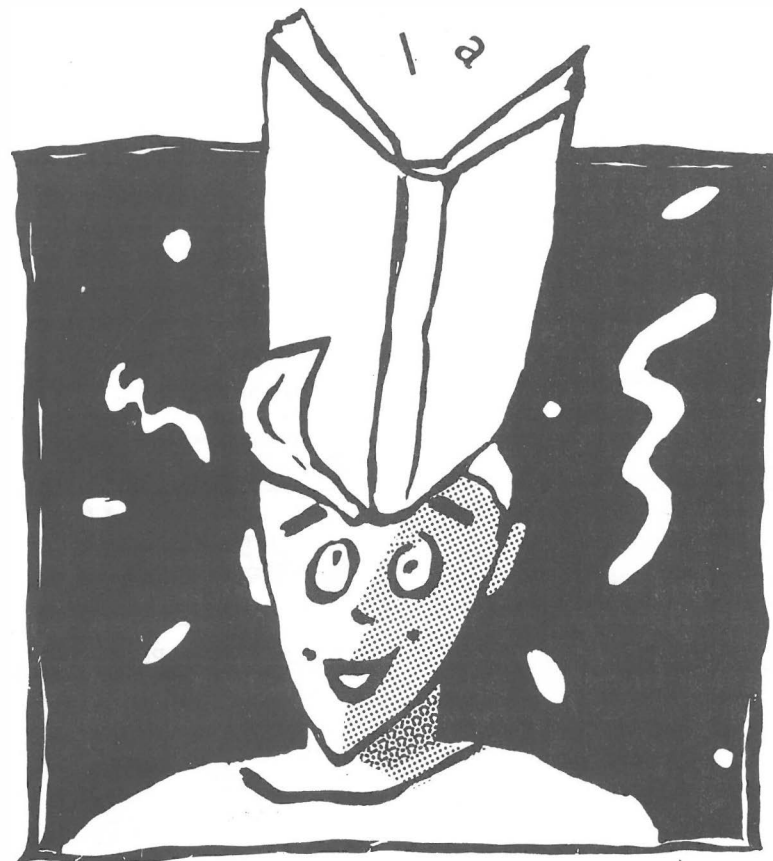
HERTENTAMEN INLEIDING RECHT

N= 16
voldoende 50%
onvoldoende 50%

HERTENTAMEN FINANCIËEL MANAGEMENT

N=39
voldoende 77%
onvoldoende 13%

boox for brains

BOOX

Voor studie, beroep en ontwikkeling
Specialist in buitenlandse boeken
Eigen import

Den Haag Molenstraat 20a Leiden Breestraat 54 Utrecht W.Vrouwenstraat 5

M.E.D.E.D.E.L.I.N.G.E.N

HERTENTEMEN DEP. VAN ALG. BESTUUR

N=41

voldoende 80%

onvoldoende 20%

HERTENTAMEN GROTE MOGENDHEDEN

N=21

voldoende 67%

onvoldoende 33%

HERTENTAMEN STAATS- EN BESTUURSRECHT

N=22

voldoende 59%

onvoldoende 41%

HERTENTAMEN BUREAUCRATIE

N=58

voldoende 62%

onvoldoende 38%

HERTENTAMEN ECONOMISCHE POLITIEK EN OPENBARE FINANCIEN

N= 33

voldoende 39%

onvoldoende 61%

DOCTORAAL 2

HERTENTAMEN BELEIDSINSTRUMENTEN

N=23

voldoende 74%

onvoldoende 26%

HERTENTEMEN BESLISSINGSTHEORIEEN

N=19

voldoende 74%

onvoldoende 26%

EEN BEZOEK AAN KOOYKER IS EEN STUDIE WAARD

- uitgebreide voorraad voorgeschreven en aanbevolen boeken voor alle faculteiten
- mogelijkheid tot kopen op rekening
- compleet pakket, inclusief buitenlandse titels, zo goedkoop mogelijk
- collectieve levering met korting
- behalve studieboeken ook wetenschappelijke en algemene literatuur

Openingstijden Breestraat 93

Maandag van 13.00 - 18.00 uur

Dinsdag, woensdag en vrijdag van 09.00 - 18.00 uur

Donderdag van 09.00 - 21.00 uur

Zaterdag van 09.00 - 17.00 uur

Openingstijden Leidse Plein AZL

Maandag t/m vrijdag van 10.00 - 17.00 uur

KOOYKER
sinds 1863

Boekhandels:

Breestraat 93,
2311 CK Leiden.
Tel. 071-16 05 00.

Leidse Plein AZL,
Rijnsburgerweg 10,
2333 AA Leiden.
Tel. 071-16 05 15.